

STUDIEGIDS

voor de
Jaarcursus Fredeshiem, Steenwijk
2012 - 2013

WESTERSE ESOTERIE & OOSTERSE WIJSHEID

een samenwerkingsverband tussen
het Origenes-instituut en de Stichting Gnosis

Informatie:

Het Origenes-Instituut
www.origenes-instituut.nl
030-6990586
en
www.jacobsravenburg.nl/jaarcursus

Westerse esoterie & oosterse wijsheid

Al vanuit het begin van de geschiedenis heeft men nagedacht over de zin van het bestaan en over het goddelijke. In alle religies kan men daarbij twee stromingen of tradities herkennen: een die zich meer richt op het 'hier en nu' en op de empirie, en een die zich richt op het eeuwige en het bovenzinnelijke. Men kan dit een exoterische en een esoterische benadering noemen. Over het begrip 'esoterie' bestaat veel verwarring. Voor- en tegenstanders gebruiken het als een overkoepelend begrip voor alle mogelijke (christelijke) stromingen die – vaak nolens volens – buiten de Kerk en de traditie staan en gestaan hebben. En andersom wordt het kerkelijke christendom in al zijn veelzijdigheid eenvoudig geschaard onder het begrip 'exoterisch'. In deze cursus laten wij zien dat er niet zoiets als één esoterische traditie bestaat. We laten ook zien dat de esoterisch-christelijke traditie en de exoterisch-christelijke traditie vaak dicht bij elkaar staan dan men denkt – dat beide vormen elkaar nodig hebben. Zonder exoterie is esoterie zweverig en zonder esoterie is exoterie dogmatisch.

Doorheen de geschiedenis zijn deze twee wegen – de rede en de minne zoals mystici dat noemden - met elkaar in gesprek. In de Verlichting in de 18^e/19^e eeuw is de weg van de rede in het Westen dominant geworden. De vertegenwoordigers van de rede (het huidige mechanistisch-rationele wereldbeeld gestoeld op een materialistisch wetenschapsmodel) hebben de esoterische traditie gemarginaliseerd. De westers esoterische traditie van de oude gnosis, de mystiek in de Middeleeuwen en de alchemie in de zeventiende en achttiende eeuw zijn in de hoek van de occulte obscuriteiten terecht gekomen. Met het badwater werd ook het kind weggespoeld. Als reactie daarop ontwikkelen zich stromingen als Rozenkruis, Theosofie en Antroposofie die streven naar een geestelijk evenwicht. Aan de rand daarvan ontstaan groeperingen die in hun eenzijdige groei de grenzen van de serieuze esoterie proberen op te rekken.

In deze cursus willen wij het landschap van de oude wijsheid en haar doorwerking door alle tijden heen verkennen. Wij nodigen u op deze reis van harte uit.

John van Schaik en Jacob Slavenburg

Opzet van de cursus

De cursus bestaat uit tien blokken waarin het onderwerp Westerse esoterie en oosterse wijsheid in chronologische volgorde wordt uitgediept.

Ieder blok bestaat uit vier dagdelen waarin een bepaald tijdvak besproken wordt.

I. De oudheid in het Westen:

Ooit was er een tijd dat er nog geen schrift bestond. Verhalen werden mondeling doorgegeven en men verstond en begreep elkaar in de taal van het symbool. De kosmos was een godenwereld en de mens leefde daarmee in harmonie. Aansprekende voorbeelden daarvan zijn de oude culturen van Egypte en Mesopotamië. In de cursus wordt aandacht besteed aan de kosmologische opvattingen en de magische levensinstelling. Aan de orde komen onder meer de grote mythe van Isis en Osiris in Egypte en het Gilgamesj-epos in Babylonië.

Griekse wijsgeren als Pythagoras en Plato bezochten Egypte en werden daar, volgens oude bronnen, in tempels ingewijd in de (esoterische) geheimen van God, kosmos en mens.

Het Griekse inclusieve denken is één van de wortels van onze cultuur. Aan de orde komen onder meer grootheden als Pythagoras met 'de harmonie der sferen', Heraclitus met de verstrekkende Logos-leer en Plato met de verhelderende grot-mythe.

Een tweede wortel van de Westerse cultuur ligt in de joodse en christelijke openbaring. Het oude jodendom behelst meer dan wat op te maken is uit het Oude Testament alleen. Zo zullen we ook aandacht schenken aan de mystieke kant van het jodendom, dat een grote invloed heeft gehad op het religieuze denken.

II. De grote wijzen uit het Oosten:

De vedische wijsheid uit het Oosten gaat zeer ver terug, zeker tot de 12^e eeuw voor onze jaartelling. De oudste dragers van deze wereldbeschouwing waren geïnspireerde dichters, die vanuit hun intuïtief bewustzijn verbanden zagen achter de zichtbare verschijnselen van deze wereld. Zij poogden het wezen van de dingen in hun kern te begrijpen. Zij ervoeren de goddelijke aanwezigheid in alles dat bestaat. Ze voelden zich ook onderdeel van de eeuwige kringloop van geboorte en wedergeboorte, het rad van *samsara*.

De Boeddha wees in de 'vier edele waarheden' de weg om aan dat rad te ontsnappen en het achtvoudige pad naar het *nirwana* in te slaan.

Dat doet, met andere woorden, ook Lao Tze in de Tao Te Tjing. Het *Tao* stroomt overal.

Meegaan in deze stroom is opgaan in een harmonie waarin dingen op hun plaats vallen en mens en wereld met elkaar in evenwicht blijven.

Op de grens tussen Oost en West wordt Jezus van Nazareth geboren. In het vroegste christendom zag men hem als een profeet en wijsheidsleraar. Was deze 'Zoon des Mensen' ook de 'Zoon van God'?

III. Het vroege christendom:

In de cursus maken we kennis met het vroegste, deels onbekende, christendom, het zogenaamde joodse christendom. Daar leefden heel andere opvattingen over Jezus dan de latere theologie in dogma's en leergezag heeft vastgelegd. Door de jongste ontdekkingen en inzichten wordt ook de historische Jezus steeds zichtbaarder.

De brieven van Paulus behoren tot de oudste christelijke bronnen. Paulus bleek een bevoegen prediker, geen theoloog in moderne zin. Aan hem zijn leerstellingen toegeschreven die we kritisch zullen toetsen aan andere bronnen.

De evangeliën zijn, in de staat zoals wij die kennen, opgetekend na de val van Jeruzalem (dus na 70 na Chr.). De evangelisten maakten echter gebruik van oudere bronnen. Welke bronnen en hoe deze zich verhouden tot de brieven van Paulus en het geloof van de oergemeente van Jeruzalem, diepen we in deze cursus verder uit.

Alhoewel de gnostiek vaak als een tweede-eeuws verschijnsel wordt gezien, vinden we haar wortels al in de eerste eeuw en zelfs daarvoor. Aandacht zal onder meer besteed worden aan de meest kleurrijke figuur in dit tijdvak, Simon de Tovenaar en diens vrouw Helena.

In de tweede eeuw ontvouwt zich de gnostiek als een zevenbladige bloem. Naast de orthodoxie is het de belangrijkste en omvangrijkste stroming in het jonge christendom. Mede dankzij de ontdekking van de Nag Hammadi-geschriften zijn we over deze levensader beter geïnformeerd. De gnostiek wordt aan het eind van de tweede eeuw steeds meer als een dwaalleer afgeschilderd. Er ontwikkelt zich allengs een richtingenstrijd. Kerkvaders schrijven lijvige boekwerken tegen de opvattingen van de ‘ketterse’ gnostici.

IV. Ontwikkeling van een geloof:

Onder de Romeinse keizer Constantijn de Grote komt het christendom bovengronds. Christenen worden niet meer vervolgd. In 325 na Chr. roept deze keizer het eerste oecumenische concilie bij elkaar. Vele concilies volgen nog, waarin de geloofsleer steeds meer gestalte krijgt. Afwijking van de nieuw gevormde leer wordt steeds harder bestreden.

In Ierland vestigde zich het christendom op Keltische bodem en kende daarom een andere kleur dan het Romeinse christendom. Het leverde vormen van spiritualiteit op die niet altijd door Rome in dank werden afgenomen.

Weinig bekend is dat er ooit een bloeiende gnostische wereldkerk heeft bestaan, waarvan zelfs Augustinus nog toehoorder is geweest. Het was de profeet Mani die aan het begin van deze beweging stond. De invloed hiervan kan moeilijk overschat worden. Nog steeds worden belangrijke geschriften van deze uiterst vredelievende beweging gevonden. Hiermee zullen de cursisten ook kennismaken.

V. Baanbrekende inzichten:

In naam van de legendarisch mythische gestalte Hermes Trismegistus zagen in de eerste eeuwen veel wijsheidsgeschriften het licht. De invloed daarvan op onze cultuur is niet te onderschatten. De wortels van Hermes liggen in Egypte, maar zijn wijsheid overspoelt geheel Europa tot op de dag van vandaag.

Kerkvaders als Augustinus en Hieronymus bepalen voor eeuwen het gezicht van de kerk.

Een sterke ontwikkeling kent ook de filosofie. Vooral het neo-platonisme, deels beïnvloed door het hermetisme, wint veel terrein. Invloeden daarvan zijn ook bij kerkvaders als Augustinus terug te vinden. Augustinus leefde in een tijd dat het Romeinse Rijk afbrokkelde en uit elkaar viel. Het tijdperk van de Middeleeuwen vangt aan.

VI. De Middeleeuwen:

Vanuit een later perspectief heeft men het over de ‘duistere middeleeuwen’ (the Dark Ages). Dat dit beeld correctie behoeft, blijkt wel uit de uitingen van intens beleefde religiositeit.

Daar was natuurlijk allereerst Mohammed, de grondlegger van de Islam. Door eenzijdige informatie zijn over deze religie veel misverstanden ontstaan. In de jaarcursus wordt aandacht besteed aan wording en ontwikkeling van deze wereldreligie met haar uiterlijke zijde én haar innerlijke mystieke kant.

We zullen in deze cursus vooral wat langer stilstaan bij de Katharen, gnostici die hun opvattingen met vervolging en soms met de dood moesten bekopen. We zullen deze beweging bezien vanuit het historisch perspectief, vrij van vooroordelen van kerk enerzijds en neo-kathaarse romantici anderzijds. In dezelfde tijd bloeiden de 'irrationele' graal-legenden op, getuigenissen van de queeste naar het innerlijk van de zoeker.

Buitengewoon interessant zijn de grote filosofisch-religieuze stromingen die de Middeleeuwen kleuren, vooral de scholastiek als Aristotelianaanse erfenis. Maar ook Hermes drukt zijn gelaat aan het venster.

VII. Op weg naar de Renaissance:

Allereerst besteden we ruim aandacht aan de opbloei van een indringende mystiek. Opvallend daarin is het vrouwelijke aandeel met bijvoorbeeld Hildegard von Bingen, Hadewijch en Mechtild van Maagdenberg. Uiteraard komen ook hun mannelijke tijdgenoten in beeld, zoals Meester Eckhart en Jan van Ruusbroec. Met de mystici Johannes van het Kruis en Theresa van Avila zijn we al in de Renaissance beland.

Was het motto van de middeleeuwse mens *memento mori* (gedenk te sterven), de kernspreuk van de Renaissance is *carpe diem* (pluk de dag). Een nieuwe dageraad breekt aan. Er worden verloren gewaande geschriften van Hermes Trismegistus teruggevonden en de hermetische levenshouding vormt anderhalve eeuw lang de leidende stroming op het gebied van religie, filosofie, heelkunde en vele andere terreinen. Ook Plato wordt herontdekt en weer bestudeerd. De van origine joodse mystieke Kabbalah wordt geïntegreerd in de nieuwe wetenschapsopvatting. Van deze wetenschap maakt ook alchemie deel uit. Zo boven zo beneden. Een lichtend voorbeeld van de tijd van de 'wedergeboorte' was de arts, filosoof, theoloog en alchemist Paracelsus.

Een eeuw later valt het doek over de holistische levensvisie van de Renaissance-mens. De hermetist Giordano Bruno wordt in het jaar 1600 in Rome door de kerk levend verbrand. Een andere tijd breekt aan.

VIII. Spirituele stromingen:

Konden de Katharen nog met succes vervolgd worden, dat lukt niet meer in de tijd na 1600. Nieuwe spirituele en esoterische stromingen ontstaan, als het ware tegen de verdrukking in. De meest baanbrekende is wel de beweging van het Rozenkruis. De herkomst en de aard van deze beweging komt in de cursus uitgebreid aan de orde. We schenken aandacht aan de opzienbarende Rozenkruismanifesten en de allegorie van de alchemische bruiloft van Christiaan Rozenkruis. Naast de rozenkruisbeweging bloeit ook de vrijmetselarij en vele andere 'geheime' genootschappen. Er liggen vanuit deze bewegingen verbindingen met de natuurmystiek van onder meer Jakob Böhme. We zullen deze bestuderen in hun onderlinge samenhang. In de zeventiende eeuw ontstaat een mechanisch en ontziend wereldbeeld. Alles is verklaarbaar en meetbaar in de denkwijze van de nieuwe wetenschappers. God is daarbij overbodig geworden, want alles voltrekt zich, als een grote machine, volgens wettelijke patronen. Een tegenhanger van deze materialistische opvattingen vormen visionaire zieners als Swedenborg en Blake. Zij laten zien dat de buitenkant, zonder inzicht in de binnenkant, niet meer dan een schil is. De wetenschap staat op het kruispunt van twee wegen: Aufklärung of Erleuchtung.

IX. Een nieuwe tijd:

Voor een 'nieuwe' integrale wetenschap pleit ook 'Madame' Blavatsky. Alles komt uit één bron, stelt ze. In haar geschriften verbindt ze de wijsheid uit het Oosten met de oude kennis van het

Westen. De door haar geïnitieerde Theosofische beweging krijgt een wereldwijde omvang. Wat deze theosofie inhoudt komt in de cursus ruimschoots aan de orde.

Uit de theosofie vloeien veel opzienbarende stromingen voort, zoals de Hermetic Order of the Golden Dawn met illustere leden als William Butler Yeats, August Strindberg, Israel Regardie, Dion Fortune en Aleister Crowley. Ook besteden we aandacht aan de door de theosofen 'ontdekte' wereldleraar Krishnamurti. In 1929 in het Overijsselse Ommen verklaart hij moedig wars te zijn van volgelingen.

Ook Rudolf Steiner is aanvankelijk theosoof. De theosofie is sterk gericht op de oosterse spiritualiteit, waar Steiner steeds meer moeite mee krijgt. In 1913 richt hij de antroposofische beweging op waarin de nadruk ligt op de westerse esoterie. In zijn antroposofische beweging legt hij de nadruk op de ontwikkelingsgang van de westerse mens, ook op vele praktische terreinen (landbouw, onderwijs, medische zorg e.a.). Hij ontwikkelt tal van nieuwe inzichten op verschillende levensterreinen, ook op het gebied van de theologie.

X. De twintigste eeuw:

In de twintigste eeuw bloeien een aantal genootschappen op die claimen oudere wortels te hebben. We besteden aandacht aan de moderne Rozenkruisbewegingen en het verschijnsel New Age in haar veelvormigheid.

Ook de Islam kent haar esoterische kant, het soefisme, met mystieke uitingen van bijvoorbeeld Rumi en de Medlawa-beweging (de dansende derwisjen). Vanuit India bloeit in deze eeuw een nieuwe Soefi-beweging op die een volwaardige plaats inneemt in het religieuze spectrum.

De Russische esotericus Gurdjieff was ook geïnspireerd door het Soefisme. Vanuit deze beweging nam hij het enneagram mee en introduceerde dat in het Westen. Met zijn begaafde leerling Ouspensky zette hij het *Instituut voor de Harmonische Ontwikkeling van de Mens* op. Een tijdgenoot van Gurdjieff was de uiterst veelzijdige Carl Gustav Jung. Als psychiater werkte hij enige tijd samen met Sigmund Freud. Hun benadering van psychologische processen liep echter steeds verder uiteen. Jung kwam met baanbrekende begrippen als archetypen, synchroniciteit, animus en anima, introversie en extraversie. In zijn latere leven raakte hij steeds meer geboeid door de alchemie. Minder bekend zijn diens opvattingen over religie en theologie die als een rode draad door zijn leven lopen. Zijn naam leeft onder andere voort in de Jung-Codex, onderdeel van de Nag Hammadi-geschriften. Met de plaats in wetenschap en spiritualiteit van deze geschriften - en andere recente vondsten - sluiten we de cursus af.

Bibliografie van de docenten

Dr. John van Schaik

- “De mystieke inwijdingsweg van Jan van Ruusbroec”, in: G. Quispel e.a., *Mystiek in onze tijd*, Zeist 1993 (auteurs: prof.dr. G. Quispel, prof.dr. H. Blommestijn, dr. J. van Oort, dr. B. Pranger, drs. J. Slavenburg)
- J. L. M. van Schaik (red.), *De Rozenkruisers ontsluit*, Zeist 1994 (auteurs o.m.: dr. C.G. Manusov-Verhage, drs. H.van Haperen, drs. P.F.W. Huys, drs. J.L.M. van Schaik)
- J. L. M. van Schaik (red.), *Ik, Mani, apostel van Christus*, Zeist 1994 (auteurs o.m.: prof.dr. J. van Oort, drs. Chr. Gruwez, drs. R. van Vliet, drs. J.L.M. van Schaik)
- J. L. M. van Schaik (red.), *Van Aristoteles tot Steiner. De metamorfose van het denken*, Zeist 1995
- Poort van het licht. Manichese hymnen en psalmen*, (vert. en toelichting) N. van der Heyde & J. L. M. van Schaik, Zeist 1995
- J. L. M. van Schaik (red.), *Karma en reïncarnatie. Vroeger, nu en in de toekomst*, Zeist 1995
- J. L. M. van Schaik (red.) *Ontmoeting Landbouw & Zorg*, Zutphen 1997
- J. L. M. van Schaik (red.), *Het beeld van Jezus Christus door de eeuwen heen. In gnostiek, mystiek en esoterie*, Zeist 2002 (auteurs o.m.: drs. J. Slavenburg, drs. Chr. Gruwez, dr. A.E.G. van der Meer, prof.dr. C. van der Kooi, drs. W. Schuwirth, prof.dr. G. Quispel).
- J.L.M. van Schaik, *Unde malum – vanwaar het kwaad? Dualisme bij manicheeërs en katharen. Een vergelijkend onderzoek*, Kampen 2004.
- J.L.M. van Schaik, *Christuservaringen van vroeger en nu. Een historisch kritische beschouwing*, Kampen 2005
- J.L.M. van Schaik, *In het hart is Hij te vinden. Een geschiedenis van de christelijke mystiek*, Zeist 2005.
- J.L.M. van Schaik, *Waarom Jezus niet getrouwd was met Maria Magdalena*, Zeist 2006
- J.L.M. van Schaik (red.), *De hermetische code*, Ten Have 2006. Met bijdragen van prof. dr. R. van den Broek, dr. Tj. van den Berk, dr. H.de Jong, dr. J.van Schaik, drs. J. Slavenburg
- J.L.M. van Schaik (red.), *Levenskunst. Aspecten van de vrije school*, Christofoor 2006
- J.L.M. van Schaik, *De katharen. Feit en Fictie*, Ten Have, 2007
- J.L.M. van Schaik & Seyed M. Azmayesh, *Een ontmoeting met Jezus in christendom en islam*, Ten Have, 2008
- J.L.M. van Schaik, B. Baan, Chr. Gruwez, *De bronnen van het christendom*, Christofoor 2008
- J.L.M. van Schaik & Chr. Gruwez, *Aspecten van de islam. Belicht vanuit de antroposofie*, Zeist 2008
- J.L.M. van Schaik, *Antroposofie en gnostiek*, Zeist 2010
- J.L.M. van Schaik e.a., *De vrijheidsimpuls van de Islam*, Zeist 2010

en het cursusboek:

Jacob Slavenburg en John van Schaik, *Westerse esoterie en oosterse wijsheid; de esoterische traditie door de eeuwen heen*, Deventer 2010

Drs. Jacob Slavenburg

- J. Slavenburg, *De geheime woorden. Een ontdekkingsstocht door vijftientig eeuwen gnosis*, Ankh-Hermes 1989 (5e druk).
- J. Slavenburg, *Gnosis. De esoterische traditie van het oude weten*, Ankh-Hermes 1990, (2^e druk).
- J. Slavenburg, *Rudolf Steiner. Een vernieuwer van het oude weten*, Ankh-Hermes 1990.
- J. Slavenburg, *H.P. Blavatsky. De theosofie en de meesters*, Ankh-Hermes 1991.
- J. Slavenburg, *Een ander testament. Onbekende geschriften over het leven van Jezus en zijn geheime leringen*, Ankh-Hermes 1991, (2^e druk).
- J. Slavenburg, *De verborgen leringen van Jezus. Zeven teksten uit het Nijlstrand*, Ankh-Hermes 1992.
- J. Slavenburg, *De verloren erfenis. Inzicht in de ontwikkeling van het christendom (met het accent op de eerste vijf eeuwen)*, Ankh-Hermes 1993 (2e druk).
- J. Slavenburg, *Mystiek en spiritualiteit. Een reis door het tijdloze*, Ankh-Hermes 1994.
- J. Slavenburg, *Valsheid in Geschrifte. De verborgen agenda van bijbelschrijvers*, Walburg Pers 1994 (7e druk).
- J. Slavenburg, *Maria Magdalena en haar evangelie*, Ankh-Hermes 1995 (zesde druk).
- J. Slavenburg, *Het Thomas-Evangelie. Tekst en toelichting*, Ankh-Hermes 1996 (5e druk).
- J. Slavenburg, *De Bergrede (uit het 'Evangelie volgens Matteüs')*, Ankh-Hermes 1996.
- J. Slavenburg, *De mislukte man. Vrouw en seksualiteit in het christendom*, Alpha 1996 (2^e druk).
- J. Slavenburg, *Minnen. Poëtisch proza*, Altamira 1997.
- J. Slavenburg, *Het evangelie volgens Filippus*, Ankh-Hermes 1997.
- J. Slavenburg, *Een sleutel tot gnosis. Inzicht in de betekenis van de Nag Hammadi-vondst voor de mens van nu*, Ankh-Hermes 1997 (3e druk).
- J. Slavenburg, *... en de twee zullen een zijn. Over het samengaan van het vrouwelijke en het mannelijke*, Ankh-Hermes 1998.
- J. Slavenburg, *Onbekende woorden van Jezus*, Altamira 1999.
- J. Slavenburg, *De 'logische' Jezus. Logos, Christusdimensie en de 21e eeuw*, Ankh-Hermes 1999 (2e druk).
- J. Slavenburg, *De Hermetische schakel*, Ankh-Hermes 2003 (2e druk).
- J. Slavenburg, *Het openvallend testament. Nieuwe bronnen over Jezus en de vrouw uit Magdala*, Ankh-Hermes 2001.
- J. Slavenburg, *Opus Posthuum. Een onthullende blik op het vroegste christendom (30-70 na Chr.)*, Ankh-Hermes 2001.
- J. Slavenburg, *De oerknal van het christendom. Veelkleurig perspectief van een impuls*, Rozekruispers 2003.
- J. Slavenburg en W.G. Glaudemans, *De Nag Hammadi-geschriften*, Ankh-Hermes 2004 (8e druk).
- J. Slavenburg, *Van Ankh tot Hermes*, Ankh-Hermes 2005.
- J. Slavenburg, *Inleiding tot het esoterisch christendom*, Ankh-Hermes 2005 (2e druk).
- J. Slavenburg, *De vrouw die Jezus liefhad; Maria Magdalena: het ontkende mysterie*, Walburg Pers 2006 (2e druk).
- J. Slavenburg, *Het graf van Jezus. Het mysterie van de tombe van Jezus, Maria Magdalena en Judas*, Walburg Pers 2007.
- J. Slavenburg, *Man en vrouw, samen één en toch twee. Een spirituele ontdekkingsreis*, Ten Have 2007.
- J. Slavenburg, *Liefde en Inwijding. Van mythe naar beleving*, Ankh-Hermes 2008.
- J. Slavenburg, *"En de man zal heersen..." Kerkelijke beelden over vrouw en seksualiteit;*

een verbijsterende geschiedenis, Symbolon 2008.

J.Slavenburg (red.), *Het Grote Boek der Apokriefen*, Ankh-Hermes 2009.

Programma

Datum	tijd	onderwerp	docent
03-10-2012	mi	Egypte - magie - Osiris-legende – Thot	Slavenburg
	ma	Babylonië - het Gilgamesj-epos	Slavenburg
10-10-2012	mi	Griekenland - de grote filosofen	Van Schaik
	ma	Israël - van Adam tot Jezus	Van Schaik
17-10-2012	mi	Hindoeïsme	Slavenburg
	ma	Boeddhisme	Slavenburg
31-10-2012	mi	Taoïsme	Slavenburg
	ma	Jezus van Nazareth	Slavenburg
07-11-2012	mi	De gemeente van Jeruzalem en Paulus	Slavenburg
	ma	De evangeliën	Slavenburg
14-11-2012	mi	De gnostiek in de eerste eeuwen	Slavenburg
	ma	De vroege kerkvaders	Slavenburg
21-11-2012	mi	De Kelten en het Ierse Christendom	Van Schaik
	ma	De grote concilies	Slavenburg
28-11-2012	mi	Mani en het Manicheïsme	Van Schaik
	ma	Ontwikkeling van het Manicheïsme	Van Schaik
12.12.2012	mi	Hermes in de oudheid	Slavenburg
	ma	Hermes Trismegistus - teksten	Slavenburg
19-12-2012	mi	Ontwikkeling van het neo-platonisme	Van Schaik
	ma	De late kerkvaders (Augustinus e.a.)	Van Schaik
09-01-2013	mi	De Islam	Van Schaik
	ma	Hermes in de Middeleeuwen en scholastiek	Van Schaik
16-01-2013	mi	Katharen	Van Schaik
	ma	De graallegenden	Slavenburg
23-01-2013	mi	Mystiek	Van Schaik
	ma	Kabbala	Van Schaik
30-01-2013	mi	Hermes en de Renaissance	Slavenburg
	ma	Alchemie en heelkunde – Paracelsus	Slavenburg
06-02-2013	mi	Rozenkruis en Vrijmetselarij	Slavenburg
	ma	Jakob Böhme en de natuurfilosofie	Slavenburg
13-02-2013	mi	Swedenborg, Newton en William Blake	Van Schaik
	ma	Verlichtingsdenken	Van Schaik
06-03-2013	mi	De theosofie van H.P.Blavatsky	Van Schaik
	ma	Theosofie na Blavatsky, Krishnamurti	Van Schaik
13-03-2013	mi	Esoterische bewegingen en orden	Van Schaik
	ma	Rudolf Steiner	Van Schaik
20-03-2013	mi	Moderne Rozenkruisbewegingen	Van Schaik
	ma	Soefisme en nieuwwetijdsbewegingen	Van Schaik
27-03-2013	mi	Gurdjieff, de vierde weg, enneagram, kybalion	Slavenburg
	ma	Carl Gustav Jung	Slavenburg

mi = middagcollege 14:00 – 17:00 (incl. koffie/thee-pauze)

ma = avondcollege 18:30 – 21:00 (incl. koffie/thee-pauze)

Praktische gegevens

De jaarcursus vindt plaats in het kader van een samenwerkingsproject tussen het Origenes-Instituut en de Stichting Gnosis.

Plaats

Buitengoed Fredeshiem, Eiderberg 2, 8346 KJ De Bult (net buiten Steenwijk). Zie www.fredeshiem.nl (ook voor routebeschrijving).

Deelneming en betaling

De totale kosten van de jaarcursus bedragen € 1.950,- incl. koffie/thee en (biologisch) diner.

U bent ingeschreven bij een betaling van € 250,- op rekeningnummer 21.21.72.247 van het Origenes-Instituut o.v.v. 'WW'. Inschrijvingen voor 1 maart krijgen 10% korting.

De betaling van de tweede termijn ad € 500,- verwachten wij voor 1 juli 2011, de derde termijn ad € 500,- voor de aanvang van de jaarcursus (9 september 2011). De restbetaling ad € 700,- dient voldaan te zijn voor 1 januari 2012.

Vrijstelling

Studenten aan de Hogeschool voor Geesteswetenschappen in Utrecht krijgen - op vertoon van een bewijs dat ze de jaarcursus op desbetreffend onderdeel hebben gevolgd - vrijstelling voor de tentamens over onderwerpen die in onze jaarcursus worden behandeld.

Verplichte literatuur

J. Slavenburg en J. van Schaik, *Westerse Esoterie en Oosterse Wijsheid. De esoterische traditie door de eeuwen heen*, uitgeverij Ankh Hermes Deventer 2010, ISBN 978-90-202-0397-4. Prijs € 39,90. Dit boek is (eventueel) te bestellen via origenes-instituut@ziggo.nl

Aanbevolen aanvullende literatuur

J. van Schaik, *In het hart is Hij te vinden. Een geschiedenis van de christelijke mystiek*, Uitgeverij Ten Have 2005, ISBN 90-6238-808-6

J. Slavenburg, *De Hermetische Schakel*, Uitgeverij Ankh Hermes 2003, ISBN 90-202-8320-0

Studievorm en werkwijze

De cursus bestaat uit hoorcolleges, werkcolleges en gesprek. Eigen inbreng van de cursisten wordt op prijs gesteld. Er zijn geen tentamens.